

IZLOŽBENA I PEDAGOŠKA DJELATNOST HRVATSKOGA ŠKOLSKOG MUZEJA U 2021. GODINI

Hrvatski školski muzej zatvoren je za posjetitelje od 22. ožujka 2020. zbog posljedica potresa na zgradi Hrvatskoga učiteljskog doma, u kojoj se Muzej nalazi od svojega osnutka 1901. godine.

Brojni problemi za stručne djelatnike Hrvatskoga školskog muzeja nastavili su se i 2021.¹, međutim to ih nije spriječilo da svoje sadržaje i aktivnosti prenesu i prezentiraju preko *online* platformi², drugih muzeja i kulturnih ustanova koje su omogućile gostovanje izložbi i održavanje pedagoških aktivnosti koje su samostalno i u suradnji sa stručnim djelatnicima drugih kulturnih ustanova kreirali djelatnici HŠM-a.

1. Izložbena djelatnost Hrvatskoga školskog muzeja

Prva izložba Muzeja u 2021. nastala je u suradnji s Osnovnom školom Ivana Gundulića povodom Noći muzeja, a riječ je o virtualnoj izložbi *Muzej starina*³. Posjetitelji su se virtualno mogli upoznati sa starim uporabnim predmetima iz bakinih škrinja i tavanskih prostorija koji više nisu u svakodnevnoj upotrebi.

Povodom obilježavanja prve godišnjice zagrebačkoga potresa te proslave Međunarodnoga dana darovitih učenika, koji se obilježava 21. ožujka, Hrvatski školski muzej predstavio je virtualnu izložbu *Šarenilom boja sakrivamo pukotine*. Izložbom je prikazano kako se stvarala Zbirka radova učenika i nastavnika, odnosno dio u kojem se čuva likovno stvaralaštvo učenika i njihovih mentora.

Godinama je Hrvatski školski muzej bio domaćin izložbe školskih listova osnovnih i srednjih škola grada Zagreba – *LiDraNo*, no 2021. školski listovi prvi su put predstavljani virtualno.

Šarenilom boja sakrivamo pukotine

1 Nepostojanje vlastitoga izložbenog prostora, nastavak pandemije Covid-19.

2 www.hsmuzej.hr/; <https://blog.hsmuzej.hr/>; <https://www.facebook.com/hrvatskiskolski.muzej/>; <https://twitter.com/MuzejSkolski>; https://www.instagram.com/hrvatski_skolski_muzej/; https://www.youtube.com/channel/UCBTR7BY82jD5KxFTdOASaOQ?feature=emb_ch_name_ex; <https://soundcloud.com/user-173666941>; <https://issuu.com/hrvatskiskolskimuzej>.

3 <https://www.emaze.com/@AOTLRWRWO/muzej-starina>.

Izvanredna izložba!

Otvorenje Pariške sobe u Muzeju suvremene umjetnosti

Hrvatski školski muzej 25 godina sudjeluje u Edukativnoj muzejskoj akciji (EMA), koju organizira Sekcija za muzejsku pedagogiju i kulturnu akciju Hrvatskoga muzejskog društva. Tako se i 2021. na Međunarodni dan muzeja, 18. svibnja, HŠM u *online* programu predstavio *Izvanrednom izložbom!* Izložbom su u više priča prikazani predmeti, radovi učenika i nastavnika koji su publici predstavili zaboravljene priče učeničkoga stvaralaštva čuvane tijekom 120 godina povijesti HŠM-a.

Tijekom 2021. djelatnici Hrvatskoga školskog muzeja premještali su sve predmete iz stalnoga postava zbog štete nastale u zgradi Hrvatskoga učiteljskog doma. Pariška soba, najvrednija kulturno-povijesna izložbena cjelina stalnoga postava Muzeja, dobila je svoj novi, privremeni dom u Muzeju suvremene umjetnosti te je predstavljena javnosti 14. rujna.

U sklopu projekta *Igračke – djetinjstvo zauvijek* Etnografskoga muzeja iz Zagreba otvorena je izložba *Igre i šale za naše male – Igračke iz fonda Hrvatskog školskog muzeja*. Na izložbi su publici prikazani predmeti iz Zbirke igračaka, koja sadržava raznolike tradicionalne i suvremene igračke i igre iz razdoblja od kraja 19. stoljeća do današnjih dana.

Igre i šale za naše male – fotografije s otvorenja u Etnografskom muzeju

U okviru manifestacije Dani europske baštine u Hrvatskom domu u Glini, a povodom Svjetskoga dana učitelja, dr. sc. Dinko Župan postavio je autorsku izložbu i održao predavanje *Biti učenik u Hrvatskoj u dugom 19. stoljeću*. Izložba je napravljena u sklopu HRZZ-ova projekta *Od protomodernizacije do modernizacije školstva u Hrvatskoj (18. i 19. stoljeće)* u suradnji s HŠM-om.

U Galeriji Klovićevi dvori 9. studenog otvorena je izložba *Predmet: Hrvatski*. Izložbu je organizirao Odsjek za kroatistiku Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, a suorganizatori su bili Hrvatski školski muzej i Hrvatsko filološko društvo. Izložba o Hrvatskom prikazala je različite segmente života nastavnoga predmeta u hrvatskim školama od njegova uvođenja do najnovije reforme.

Jedna od brojnih izložbi koje je Hrvatski školski muzej predstavio javnosti u godini proslave 120. rođendana je *Biseri Školskog – 120 godina Hrvatskoga školskog muzeja*. Izložba je otvorena u Muzeju grada Zagreba, a na izložbi je prikazan mali izbor iz bogatoga fundusa Muzeja, koji obuhvaća oko 90 000 jedinica građe raspoređenih u 12 muzejskih zbirki. Iz svake zbirke predstavljeno je 12 muzejskih predmeta, od kojih su neki bili dio stalnoga postava, neki su bili prikazani na izložbama, a određeni su predmeti prvi put predstavljeni javnosti.

Biseri Školskog muzeja – fotografije s otvorenja izložbe u Muzeju grada Zagreba

Posljednja izložba koju je Hrvatski školski muzej organizirao u slavljeničkoj 2021. bila je *Krasopis – lijepo pismo*. Izložba je otvorena u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu. Preko 300 originalnih predmeta predstavljenih javnosti dokaz su koliko je važan bio i što je za povijest hrvatskoga školstva značio nastavni predmet *Krasopis*.

Krasopis – lijepo pismo, fotografije s postavljanja izložbe u NSK

Fotografije s postavljanja izložbe *Bertuchovo slikovno carstvo*, OŠ Cvjetno naselje

Tijekom 2021. pokretne izložbe Hrvatskoga školskog muzeja gostovale su diljem Hrvatske, ali i izvan granica Lijepe Naše.

Pokretna izložba *Bertuchovo slikovno carstvo – Otkrij tajne dječje enciklopedije* gostovala je početkom ožujka u Osnovnoj školi Cvjetno naselje. Izložbom je predstavljena građa koja je darovana u prvoj godini postojanja Muzeja. Hrvatski školski muzej primio je 1901. vrijednu donaciju Niže pučke učione iz Rakovca od učitelja i upravitelja škole Andrije Filkovića. Na izložbi je prikazano sedam svezaka Bertuchove slikovne enciklopedije za djecu, izdane u Beču u prvom desetljeću 19. stoljeća. Muzej jedini u Hrvatskoj čuva tu građu u spomenutom obujmu i obliku.

Krajem ožujka u Strukovnoj školi Sisak otvorena je pokretna izložba Hrvatskoga školskog muzeja *Strukovno školstvo u Hrvatskoj*. Na izložbi su prikazane šegrt-ske i strukovne škole u 19. i 20. stoljeću, njihov izgled i uloga tijekom 19. i cijelo 20. stoljeće.

I ove godine nastavila se suradnja Hrvatskoga školskog muzeja i Centra za autizam iz Zagreba koja traje od 2016. godine. Povodom obilježavanja Svjetskoga dana svijesti o autizmu pokretna izložba *Bertuchovo slikovno carstvo – Otkrij tajne dječje enciklopedije* gostovala je u Centru uz popratni radionički program.

Fotografija s postavljanja izložbe *Strukovno školstvo u Hrvatskoj*, Strukovna škola Sisak

Kad bi drveće hodalo – ostavština Grigora Viteza u Hrvatskom školskom muzeju naziv je pokretne izložbe Hrvatskoga školskog muzeja koja je sredinom travnja gostovala u OŠ Stjepana Bencekovića Zagreb – Horvati. Učenici i djelatnici škole upoznali su ostavštinu Grigora Viteza, kojega smatramo začetnikom moderne hrvatske književnosti za djecu. Na izložbi su prikazani književnikovi osobni dokumenti, rukopisi, korespondencija, fotografije i brojni drugi predmeti koji su pohranjeni u HŠM-u. Nakon

toga izložba je gostovala u OŠ Grigora Viteza iz Zagreba povodom Dana škole, koji se obilježava 14. svibnja.

Osnovna škola Stjepana Bencekovića Zagreb – Horvati ugostila je još jednu pokretnu izložbu HŠM-a: *Zabava i pouka dobroj djeci i mladeži: hrvatski časopisi za djecu i mladež od 1864. do 1945. godine*. Izložba je bila otvorena od 5. svibnja do 15. lipnja.

Međunarodni dječji festival u Šibeniku ugostio je krajem lipnja i početkom srpnja pokretnu izložbu *Bertuchovo slikovno carstvo – Otkrij tajne dječje enciklopedije* u galeriji Gradske knjižnice „Juraj Šižgorić” Šibenik.

Tijekom Mjeseca hrvatske knjige izložba *Kad bi drveće hodalo – ostavština Grigora Viteza u Hrvatskom školskom muzeju* gostovala je u Knjižnici Savski gaj u Zagrebu, a izložba *Od slikovnjaka do Vragobe : hrvatske slikovnice do 1945.* u Knjižnici Medveščak u Zagrebu.

U prosincu je Hrvatski školski muzej predstavio novu pokretnu izložbu, *Zidna početnica učiteljice Vikice*, u Osnovnoj školi Mirka Pereša iz Kapele. Izložbom je prikazana zidna početnica učiteljice Viktorije Potočnjak koja se čuva u Zbirci nastavnih sredstava i pomagala HŠM-a. Opremljena je slikama iz dječjega života, a ispod slika nalazi se tekst u pjesmi ili prozi pisan jednostavnom formom. Izložbom su prikazani i zanimljivi detalji iz života učiteljice Potočnjak, a autorica izložbe je viša kustosica i pedagoginja Hrvatskoga školskog muzeja Kristina Gverić.

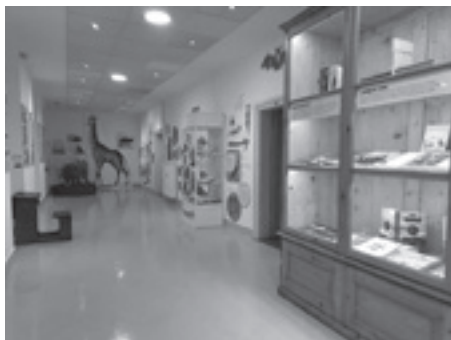
Osim brojnih gostovanja pokretnih izložaba Hrvatskoga školskog muzeja diljem Hrvatske, zahvaljujući dugogodišnjoj suradnji i prijateljstvu sa Slovenskim šolskim muzejom naša pokretna izložba *Bertuchovo slikovno carstvo – Otkrij tajne dječje enciklopedije* gostuje od studenoga 2021. do kolovoza 2022. u Ljubljani u Slovenskom šolskom muzeju.

Kad bi drveće hodalo, Knjižnica Savski gaj

Od slikovnjaka do Vragobe : hrvatske slikovnice do 1945., Knjižnica Medveščak

Bertuchovo slikovno carstvo, Slovenski šolski muzej

2. Pedagoška djelatnost i događanja

U 2021. održano je ukupno 45 muzejskih radionica izvan Hrvatskoga školskog muzeja pod vodstvom više kustosice pedagoginje Ivane Dumbović Žužić, na kojima je bilo 838 sudionika. Tijekom toga razdoblja HŠM je gostovao s muzejskim radionicama: *Svijet enciklopedije u malom*, *Geometrijska zabavica*, *Pišemo krasopisom*, *Kako se nekada jačalo u školama*, *Vezenje križićem*, *Čarolija quillinga*, *Čarolija quillinga – Quillajmo s Kožarićem*, *Hlapićeva božićna čizmica*, *Pariz na dlanu*.

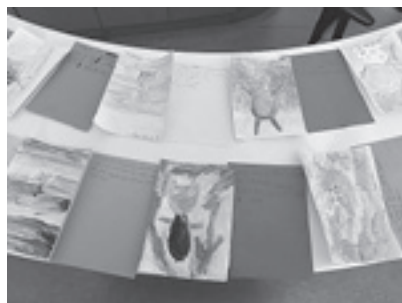
S Centrom za autizam iz Zagreba nastavljena je višegodišnja međuinstitucijska suradnja povodom obilježavanja Dana svjesnosti o autizmu. Zajednička radionica Hrvatskoga školskog muzeja i Centra za autizam održala se 14. travnja preko Zooma.

Šarene slagalice prijateljstva, Zoom radionica HŠM-a i Centra za autizam

Hrvatski školski muzej sudjelovao je sa svojim pedagoškim programom na *Festivalu znanosti* Tehničkoga muzeja Nikola Tesla u Zagrebu. Povodom obilježavanja Međunarodnoga dana biološke raznolikosti na mrežnoj stranici Tehničkoga muzeja postavljena je muzejska radionica *Čudesne životinje Bertuchova slikovnog carstva* od 10. do 15. svibnja.

Od travnja do lipnja Hrvatski školski muzej prikupljao je literarne radove za potrebe slanja na Međunarodni literarni natječaj za mlade GOI 2021. u Japanu.

Međunarodni dječji festival u Šibeniku – radionice HŠM-a

Sudjelovali smo i na Međunarodnom dječjem festivalu u Šibeniku od 21. do 23. lipnja s pedagoško-radioničkim programom *Školski muzej slikom priča – naša slikopriča*.

U okviru međumuzejske suradnje početkom lipnja u Muzeju krapinskih neandertalaca u Krapini održana je muzejska radionica *Svijet enciklopedije u malom*. Povodom Međunarodnoga dana pismenosti 8. rujna održane su dvije radionice *Pišemo krasopisom* u OŠ Mladost Lekenik.

Quillajmo s Kožarićem – radionica Hrvatskog školskog muzeja u Muzeju suvremene umjetnosti

Obilježili smo i Europski tjedan mobilnosti (16. – 22. rujna; *Krećimo se zdravo!*). Tom prigodom u Osnovnoj školi Ivana Gundulića i Osnovnoj školi Šestine održane su muzejske radionice Hrvatskoga školskog muzeja *Kako se nekada jačalo u školama*.

U organizaciji Muzeja suvremene umjetnosti podržali smo humanitarnu akciju za Srednju školu Petrinja, teško stradalu u potresu. Održana je radionica *Čarolija quil-linga – Quillajmo s Kožarićem*.

S obzirom na nepovoljnu epidemiološku situaciju zbog pandemije Covida-19 i nemogućnosti održavanja pedagoškoga programa u vlastitom prostoru, Hrvatski školski muzej najveći dio svojega pedagoškoga programa prezentirao je javnosti *online*, preko našega YouTube kanala⁴ i Facebook stranice⁵.

YouTube stranica HŠM-a

Facebook stranica HŠM-a

Lidice, YouTube stranica HŠM-a

KAO 2021., YouTube stranica HŠM-a

4 <https://www.youtube.com/channel/UCBTR7BY82jD5KxFTdOASaOQ>.

5 <https://www.facebook.com/hrvatskiskolski.muzej>.

BLOG HŠM-a

Organizirane su brojne zanimljive i kreativne muzejske videoradionice. Primjerice, posjetitelji su mogli naučiti kako se izrađuju maske od recikliranoga materijala, uskrсне košarice, lutke, a za najmlađe smo pripremili i dvije muzejske *online* igre na web platformi Wordwall.⁶ Na našem YouTube kanalu priređena je videoizložba odabranih radova za 49. Međunarodnu izložbu dječje likovne umjetnosti Lidice 2021. i videoprezentacija odabranih dječjih likovnih radova za slanje na 12. KAO međunarodni ekološko-likovni natječaj 2021. u Japanu.

Programom *Klik na književni link – pisci govore* Hrvatski školski muzej krajem godine uključio se u akciju promicanja kulture čitanja i razvoja čitalačkih navika kod djece i mladih. Program je financijski podržalo Ministarstvo kulture i medija u sklopu Godine čitanja. Realiziran je u obliku kraćih videopriloga koji donose razgovore s poznatim hrvatskim književnicima za djecu i mlade. Prilozi su dostupni na YouTube kanalu Hrvatskoga školskog muzeja.⁷

Uz izložbe i pedagoške aktivnosti nastavili smo s predstavljanjem našega rada preko BLOG-a Hrvatskoga školskog muzeja.⁸ Čitatelji su mogli pročitati brojne zanimljive činjenice vezane uz povijest školstva i pedagogije. *Kako se odijevalo u školu?*, *Tko je bio Josip Medved?*, *Tko je bila prva kustosica Hrvatskog školskog muzeja?* samo su neka od brojnih pitanja na koje odgovore nude stručni djelatnici Hrvatskoga školskog muzeja preko svojih blogova.

6 <https://wordwall.net/play/10047/752/461> (Memory – Što se čuva u Školskom muzeju?); <https://wordwall.net/play/10051/656/840> (Mudrosti iz naših pisanki iz 19. stoljeća).

7 <https://www.youtube.com/channel/UCBTR7BY82jD5KxFTdOASaOQ/videos>.

8 <https://blog.hsmuzej.hr/>.

Nastavljena je i uspješna suradnja sa *Školskim novinama* preko kolumne „Prisjeti se uz Školski“. Čitatelje smo upoznali i podsjetili na važne datume i obljetnice vezane uz školstvo pomoću muzejske građe koju naš muzej čuva 120 godina.

Kraj godine Hrvatski školski muzej dočeka je u božićnom raspoloženju. Organizirali smo nagradni natječaj na svojoj Facebook stranici, a svi koji su sudjelovali u natječaju nagrađeni su slikovnicom *IGRA, SLOVO, ŠKOLICA!*

Ovim putem želimo zahvaliti svim muzejima, kulturnim ustanovama i školama koji su nam omogućili da tijekom 2021. upoznajemo javnost s kulturnom baštinom pohranjenom u našem muzeju. Veliko hvala: Etnografskom muzeju iz Zagreba, Muzeju suvremene umjetnosti, Galeriji Klovićevi dvori, Muzeju grada Zagreba, Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu, svim osnovnim i srednjim školama i knjižnicama koje su ugostile naše izložbe i muzejske radionice.

Prisjeti se uz Školski

Nagradni natječaj – *IGRA SLOVO ŠKOLICA!*